

I Lund:

E. G. Andersson, E. S. Ehrling, G. G. R. Ekander, Agnes E. Hallner, T. Hedén, Hanna A. C. Jansson, Ebba M. Johansson, K. G. Josephson, Ulla G. Karlsson, N. R.

Lindgren, Märta K. Lundell, Gudrun E. L. Malmertz, A. E. Möller, Anna V. Nilsson, S. E. Persson och K. G. Ström. 16 st.

Inalles hava 120 godkända organister utexaminerats.

Recensioner.

Musikhistoria.

Sigrid Rasmussen: Musikkens historie. 150 s. Einar Harcks förlag, Köpenhamn 1931.

Lärarynnet i sång och musik vid Zahles skola i Köpenhamn, Sigrid Rasmussen har sammanställt en musikens historia i grunddragen. Denna överskådliga och lätt tillgängliga danska framställning är väl värd att bli bekant för svensk publik. Den ger inom ett måttligt och begränsat utrymme en klar bild av västerlandets musikhistoria. En stor vikt lägges vid den kyrkliga sången. Till framställningens förtjänster måste räknas de väl valda musikexemplen. För svenska läsare har den korta med förträfflig översikt som avslutar boken ett speciellt värde. Det gör läsaren förtrogen med strömningar och riktningar i dansk musik.

A. A.

Varia.

Sam Rönnegård: Det heliga året. Diakonistyrelsens förlag. 246 sid. Pris 3: 50.

Kyrkoherde Rönnegårds i fjol utkomna skildring av det heliga året har ganska mycket nytt att bjuda. Själva greppet på uppgiften är intressant och lovvärt: Han inarbetar de folkliga sederna i kyrkoåret. Ur runstav och legendarium hämtar han fram gammalt och fornt, som han finner vara värt att bevaras och återupplivas. Så söker han att levandegöra Herrens år och helgonens och han drar sig icke för att komplettera den gamla helgonkalendern med nya namn. Förf. synes vara väl hemmastadd i religionshistorien och häm-

tar förvisso därur fram mycket vackert och värdefullt.

Men det kan icke nekas att förf. genom denna sin förtrogenhet med religionshistorien ofta kommit utanför det kristna. Han synes icke alltid vara så säkert orienterad i den kristna kyrkans år, som i folkliga seder. Ett par små exempel, kanske fataliteter bara, men en smula belysande. På sid. 106 talas om den natt, då Jesus vart förrädd. Då, säger förf., »lyste inga stjärnor. Det är som om himmelen upphört att lysa över jorden.» — Detta kan nu vara retoriskt talande möjligen, men till skärtorsdag och påsk hör eljest — fullmåne, vilket även den av förf. mycket älskade Karlfeldt har väl reda på: »påskens rena, fulla måne lyser försoning in i sorgens örtagård.» (Sid. 94.) Ännu fatalare är det när författaren på sid. 129 presenterar Reformationsdagen såsom tredje böndagen. Om saken ej upprepats två gånger på samma sida skulle man ha trott på ett tryckfel.

Men den huvudsakliga anmärkningen emot förf. är att han icke utnyttjat det utomordentligt rika och oerhört intressanta material som finnes på det gudstjänstliga, det liturgiska området. Hade förf. haft en större förtrogenhet med de sista årtiondenas forskningar på dessa områden, skulle han ha kunnat låta den svenska evangeliebokens kollektböner, epistlar och evanglier bli på ett nytt sätt levande för sina läsare. Det vore för visso värdefullt att en omarbetning av den eljst i åtskilliga stycken förträffliga boken

gjordes under iakttagande av vad på detta område frambragts. A. A.

Liturgisk musik.

Parish Kyriale, The liturgical Press, Colledgeville Minnesota. 1935. 10 cent.

I den av St. Johns Abbey utgivna serien Popular liturgical Library har utgivits det romerska gradualets kyrieserier i modern notation avsett för församlingarna, som vilja öva den gregorianska sången. För den som vill äga en enkel och prisbillig och tillika pålitlig upplaga av kyrialet är häftet att rekommendera. Det utgör tillika ett akttningsbjudande bevis om den kärlek och om den intensitet som man på romerskt håll i Amerika går till verket för att göra församlingen aktivt medverksam i mässan. A. A.

För orgel.

C. H. Debois: »Guds Godhed Vil Vi Prise». Præludium — Koräl — Fuga. Op. 18. Vilhelm Hansens forlag, København.

Tonsättaren låter korälen föregås av ett brett anlagt förspel och följes av en fuga. Denna är en korälfuga, d. v. s. till ett fritt tema träder efter dettas exposition och genomföring korälmelodien i dubbla notvärden. Kompositionen visar en mycket växlande fysionomi: här förekommer homofoni och polyfoni i en ingalunda övertygande blandning. Flera partier äro rent orkestralt tänkta och man söker förgäves efter en orgelmässig reda i de till antalet mycket skiftande linjerna. Överhuvud försämras intrycket av en viss nonchalans, som man hellre hade sett ersatt av en större stramhet och fasthet i stilen. Bäst förefaller den lilla fyrstämmiga korälen med cantus firmus i tenorstämman.

C. E. R.

Daniel Olson: Ande, full av nåde...

Koräl med variationer. Carl Gehrmans musikförlag, Sthlm. Kr. 2: 25.

Den nya väg hän emot det orgelmässigt lineära, som Olson slagit in på med sina

senare korälförspel har han glädjande nog fortsatt i denna nu utkomna korälpårtita. Det är den crügerska melodien till sv. ps. 137, som tonsättaren behandlat i sex variationer. Efter den fyrstämmiga figurerade korälen följer den första var. med c. f. i tenorstämman, omspelad av de övriga stämmornas med samma motiviska material utarbetade linjer. Var. 2 har c. f. i överstämman, de tvänne understämmorna kontrapunktera — med Bach som tydlig förebild — i åttondelsrörelse. Taktarten är 6/8. Tredje variationen är en pastoral kanon i kvint mellan pedalen och den undre av de tre manualstämmorna, var. 4 i 4/2 för c. f. i alten och var. 5 har korälen i pedalen. Sista variationen är sexstämmig med figurerad basstämman. Linjernas melodiska spel är påfallande fritt och dock ädelt — något extremt i stil med kontinentens nyaste orgelprodukter finnes ej — och harmoniken är mestadels av den värdigt kärva arten. Man må hoppas, att Olson konsekvent fortsätter än ytterligare på den nu till synes definitivt inslagna stråten. Då skall han förvisso kunna ge oss verk, som äro fullt i nivå med den nya stilens krav och som kunna bli av bestående värde. C. E. R.

Harmonilära.

W. Wiklund's Modulationstabell. Erhålles från Bollnäs musikaffär till ett pris av 50 öre + porto.

En modulationstabell i fickformat. Den utgöres av en grafisk framställning av tonarternas inbördes släktskapsförhållanden. I två koncentriska cirklar äro tonarterna genom sina tonartsbokstäver (stora för dur-, små för moll-tonarterna) placerade. Durtonarterna ligga i den yttre, moll-dito i den inre cirkeln och emellan bokstäverna gå streck, visande de olika övergångsmöjligheterna från en tonart till en annan. Den vill således vara en hjälpreda vid s. k. släktskapsmodulation och därmed är dess betydelse för kyrkoorganister given; modulationer med altera-

tioner anses väl numera utan tvekan som stillösa för kyrkligt bruk. Ett uttalande av prof. Otto Olsson må vara en vidare rekommendation: »'Modulationstabellen' finner jag vara utmärkt. Med den fyndiga uppställningen klargör den ögonblickligen tonarternas inbördes släktskapsförhållanden och orienteringen härutinnan underlättas högst avsevärt. Den bör vara en synnerligen värdefull hjälp för våra blivande organister.» C. E. R.

För Blandad kör.

G. Fr. Händel: *Orat. »Simson»*.
Körstämmor å Kr. 1: 50: häfte I sopran
och alt, häfte II tenor och bas. Nordiska Musikförlaget, Stockholm.

Tacksamt ta vi emot svenska upplagor av klassiska körverk. Nordiska Musikförlaget har utsänt körstämmor till »Simson» med god svensk textöversättning. Med hänsyn till framställningssättet är trycket relativt klart, men korrekturläsningen kunde möjligen varit något noggrannare. Förlaget är värt erkännande för detta underlättande av det händelska oratoriets framförande i vårt land. »Simson» är ett verk av en stormästare och förtjänar bli känt även på »nordligare», d. v. s. skandinaviska breddgrader.

C. E. R.

Kyrkokonst.

O. Källström: *Medeltida kyrksilver från Östergötland förlorat genom Gustav Vasas reduktion år 1540. Diakonistyrelsens bokförlag, Stockholm 1934. Kr. 3: 50.*

Vi äga från medeltiden ett icke så litet antal kyrkliga silverföremål, men vilken obetydlig bråkdel är icke detta mot de enorma skatter, som en gång funnits. Genom Gustav Vasas konfiskationer berövades kyrkorna en oerhörd mängd dyrbarheter. För flera av dessa reduktioner föreligga mycket noggrant specificerade förteckningar. Framför allt är reduktionsprotokollet 1540 av stort intresse. Den del, som gäller Östergötland, har nu publicerats av amanuensen O. Källström, som

dessutom skrivit en intressant inledning om silverkonfiskationernas förlopp och dess historiska bakgrund samt i en topografisk katalog sammanställt uppgifter i räntekammarböcker, fogderäkenskaper, reduktionsprotokoll och kungliga brev rörande guld- och silverklenoder från alla östgötakyrkor, vilka inlevererats i den kungliga skattkammaren.

I våra dagar framstå dessa konfiskationer som verkliga rofferier. Men det är icke utan vidare klart, att samtiden bedömde dem på samma sätt. Visserligen gävo de i flera fall anledning till uppror, men reformatorernas varma försvar måste ha verkat lugnande på sinnen. »Det är gudlöst om någon, när folket svävar i fara, menar sig böra skona kyrkornas silver», skriver t. ex. Laurentius Andrae. Och tidigare hade icke sällan liknande dåd begåtts. I Frankrike kallades det att »låna av helgonen», då furstarna behövde förstärka sina kassar genom mer eller mindre förtäckt stöld från kyrkorna. Resultatet av Gustav Vasas beslag har beräknats till omkring 500,000 lod silver, vilket icke var mer än den årliga utvinningen från landets silverbergverk. Konfiskationen år 1540, då rikets finanser icke längre voro i nöd, verkar nästan endast som ett utslag av girighet — en egenskap, som icke var främmande för kungen, som gärna låg och sov i skattkammaren bland kistor och dyrbarheter.

Bengt Cnattingius.

Ragnar Lindstam: *Om kyrkor som försvunnit och klockor som sjungit i Östbo, Västbo och Sunnerbo. Diakonistyrelsens bokförlag, Stockholm 1935. Kr. 5: —.*

Andra delen av den i denna tidskrift förra året anmälda beskrivningen över Smålands kyrkklockor har nu utkommit behandlande Östbo, Västbo och Sunnerbo härader. Liksom i förra delen har förf. också medtagit en del notiser om kyrkorna och deras äldre inventarier. Dessa

uppgifter stå visserligen i värde icke i nivå med upplysningarna om klockorna men sakna icke intresse i detta sammanhang. Som man kan vänta spökar S. Sigfrid här och var; i några fall saknar anmälaren möjlighet att avgöra huruvida det är möjligt att identifiera vissa skulpturer med den förmenta »Smålandsaposteln», beträffande Berga är det emellertid säkerligen oriktigt. Rörande namnen T. C. och J. C. Zschotzcher måste såvitt anmälaren förstär ett misstag föreligga: är det icke männe samma person? Bland klockorna äro flera synnerligen ålderdomliga; Burseryds, stöpt (?) av Björn, är vårt lands näst äldsta ringklocka. Nya alster av den kände Ulf Sonnason i Skeninge har förf. trott sig finna i Aker. Från nyare tid ha många klockor sett dagens ljus i Jönköping, som tydligen räknat alla de omgivande landskapen till avsättningsort.

Bengt Cnattingius.

Friedrich Matthäus: Rudolf Koch, ein Werkmann Gottes. Hamburg 1935.

Den i år avlidne konstnären Rudolf Koch, skaparen av en ny tysk skrift och av otaliga värdefulla kyrkliga konstföremål, var en i många hänseenden märklig man. I hans förra året utgivna krigsminnen, »Die Kriegserlebnisse des Grenadiers Rudolf Koch» (Insel Verlag, Leipzig), lär man känna en stillsam solid medborgare, vars religiösa intresse fick en mycket bestämd kyrklig inriktning under kriget och hans lilla skrift »Das Kirchengeschichte im evangelischen Gottesdienst» (Hamburg, Agentur des Rauhen Hauses) är ett mönster för en kort, koncis och varmhjärtad framställning av ämnet. Båda dessa skrifter ge en levande bild av ett stilla och finkänsligt temperament. Mycket utöver dessa intryck fås knappast av kyrkoherde Matthäus på personliga minnen byggda framställning av Koch. I mitt tycke värdefullast är bokens senare hälft, innehållande citat ur Kochs skrifter — så vitt

jag vet hittills ej publicerade. Dock tager man med intresse del av Matthäus' skildring, som dessutom har ett visst dokumentariskt värde.

Bengt Cnattingius.

Homiletiskt.

Dick Helander: Vid nådens källa.

Lund, Gleerups förlag. 111 s. Kr. 2:25.

En liten vacker och värdefull bok, som utgöres dels av korta betraktelser över bibelord dels av några predikningar över högmässotexter. Innerlig kristendom och praktisk kristendom äro här på ett lyckligt sätt förenade. Man lägger märke till de ofta återkommande citaten av kyrkans fromma. Författaren, som i sin kända bönbok samlat och utgivit stora bedjares böner, är ju väl förtrogen med fromhetslivet under skilda tider. Den förträffliga, sakliga och starkt personliga utläggning, som han med sin pregnanta, bildrika stil giver av texten i dag, får en utmärkt belysning genom dessa väl valda citat från fordom, vilka kraftigt övertyga om Guds ords evighetsvärde.

Boken är bunden i prydligt pergamentsband och försedd med vackra reproduktioner av några den religiösa konstens mästerverk.

E. L.

Vår Herres Jesu Kristi lidande. Passionspredikningar utgivna av Axel Malmberg. Sv. Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag. 184 s. Hft. kr. 2:75, klb. kr. 4:—.

Denna bok anbefaller sig själv. Först för det höga ämnets skull. Det är mycket tacknämligt att vi fått denna samling predikningar över de »stycken» vari passionshistoriens texter enligt nu gällande evangeliobok blivit indelade. Sedan må man i bokens slut beskåda den förteckning över 18 kända och gärna hörda predikanter, som här lämnat sina bidrag, och man kan säkerligen ej jäva påståendet om denna bok: den anbefaller sig själv. Passionstiden är ju en rik och underbar tid

för alla kyrkans vänner, och det är en stor förmån, för vilken man verkligen bör vara bokens utgivare tacksam, att man så beredes tillfälle att lyssna till huru en skara av vårt lands främsta predikanter tolka passionshistoriens outtöm-

liga och därför alltid lika givande framställning.

Bokens värde framgår även därav, att den efter kort tid har måst utgivas i en andra upplaga.

E. L.

Från sommarmöten.

Dansk Kirkesangs årsmöte.

Dansk Kirkesang motsvarar i Danmarks kyrka närmast K. S. V i Sverige. Huvudparten av intresset inom denna organisation ägnas åt den lutherska koralen. Riktlinjerna för detta sammanslutningens arbete ha uppdragits av Thomas Laub i dennes teoretiska och musikaliska publikationer. Därmed är givet att Dansk Kirkesang skall vara bundet vid den klassiska lutherska koralen. I vilken grad som samfundet känner sin förpliktelse i denna punkt blev uppenbart för främlingen, som fick gästa dess årsmöte i Kerteminde 6—8 augusti.

Dagarna begyntes med övande av luthersk koral: den stora gymnastiksalen på Kerteminde folkhögskola fylldes av de 150 deltagarna. Livfull och kraftig ljudpsalm efter psalm under samfundets ledare Sanginspektor Mogens Wöldike: en fast — men ock försynt ledning av sången — föredömlig i rytmiskt hänseende liksom i hänsynstagande till texten.

Samma överlägsenhet i ledningen visade han vid körövningarna, ty Dansk Kirkesang arbetar på bred front: utom koral-sången övas flerstämmig sång: motetter likaväl som körer ur oratorier, de senare med orkesterledsagning. Även här gav Mogens Wöldike prov på sin eminenta ledareförmåga och sakkunskap.

Vid Wöldikes sida stod som medhjälpare Mag. Jens Peter Larsen som dels höll ett intressant och för stämningen i Danmark belysande föredrag dels ledde

prästernas övningar i liturgisk koral. — Mag. Larsen är lärare i sång för de blivande prästerna i Köpenhamn. Även stud. theol. Gunnar Pedersen medverkade genom inövandandet av gregoriansk sång — några delar ur en tidebön och en kyrie-trop.

Åt främlingen, som mottogs med stor hjärtlighet av ledare och deltagare i mötet, gav denna erfarenhet av dansk kyrkomusik av i dag ett starkt intryck av sjudande liv och stark arbetsintensitet parad med sakkunskap och djupt medvetande om den gudstjänstliga uppgiftens allvar och höghet.

A. Adell.

Sångveckan i Ljusdal.

Förra sommaren hölls vid Hampnäs folkhögskola i Angermanland en »sångvecka», som var det första försöket att på svensk botten omsätta en arbetsform, som skapats av den nya tyska »Singbewegung», vilken som bekant arbetar för att bland folket öka intresset och förståelsen för allt slags god och i bästa mening folklig musik, både profan och religiös. Detta första försök slog så väl ut, att man med stor glädje hälsade meddelandet om att en ny sångvecka denna sommar skulle anordnas i Ljusdal, den 15—21 juli.

Initiativtagare och ledare var denna gång liksom vid sångveckan på Hampnäs musikdirektören pastor Ingvar Sahlin. Arbetssättet var även i stort sett det samma som förra året.